

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 652 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
<i>Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
<i>Omonova Nilufar Parda qizi</i>	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
<i>Xujanova Shaxina Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
<i>Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna</i>	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna</i>	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
<i>Ramozonova Bahroy Sadriddinovna</i>	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
<i>Nuraliyeva Dilshoda Yo'lichiboy qizi</i>	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
<i>V. Sh. Raximov</i>	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
<i>Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odambov qizi</i>	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
<i>Vasila Yusupova</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
<i>B. X. Sharopov</i>	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
<i>Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li</i>	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
<i>J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi</i>	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
<i>Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li</i>	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
<i>S. A. Qarshiboyev</i>	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
<i>Suyunov Rustam Sadriddinovich</i>	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
<i>Teshaboyeva Mohichexra Sohibjon qizi</i>	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
<i>Umarov Azizbek Vaxobovich</i>	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
<i>S. S. Qulmurodova</i>	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
<i>Makhmudova Ugi'loy Bakhtiyorovna</i>	
Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review)	95
<i>Burkxonova Zarafruz Kobilovna</i>	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
<i>Bozorboyev Javlon</i>	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
<i>Jamilova Dilsuza To'iqin qizi</i>	

Elektir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li</i>	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi</i>	
Fotometrik kattaliklar	117
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi</i>	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbib, Normuminova Madina</i>	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi</i>	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
<i>Erkinova Nozima Utkir qizi</i>	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
<i>Ikmatullayev G'. Z.</i>	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
<i>Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida</i>	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
<i>Shokirova Mushtariy</i>	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
<i>Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li</i>	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
<i>Veronica Khatamova</i>	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
<i>Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li</i>	
Emotsional intellekt – hr menejrlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
<i>Abdukarimov Muhammadjon Muratovich</i>	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna</i>	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
<i>Saidova Parvina Mirzo kizi</i>	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
<i>Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi</i>	
Bolalarning maktabgacha yosh davrida emotsional rivojlanishiga oid nazariy qarashlar tavsifi.....	182
<i>Abduraxmonova Gulmira Arapjon qizi, Yuldasheva Umida Maxmudovna</i>	
Alohida ehtiyojli bolalar uy ta'limini tashkil etishning korreksion pedagogik tizimining tarkibiy komponentlari.....	186
<i>Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'ja o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarining ahamiyati.....	190
<i>Umida Marasulova</i>	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	193
<i>Mirzayeva Shahlo, Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Javliyeva Dilnura</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar adabiyoti kerakmi?!.....	196
<i>Dilfuza Shadiyeva</i>	
Experimental Study on the Psycho-Pedagogical Effectiveness of Mall-Based Multimodal Learning in Developing Pluricultural Competence	200
<i>Azimova Sevara Muzaffar qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Simulyatsion o'quv muhitida fizika o'qituvchilarining o'z-o'zini boshqarish va refleksiv kompetentligini oshirish 205 Muradov Iloxomjon Abduxamid o'g'li	205
	Ta'lim menejmentida strategik boshqaruv tushunchasining evolyutsiyasi 209 Raximjonov Jamshid Rafiqjon o'g'li	209
	Raqamli kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy talqini va xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar tahlili 214 Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li	214
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatlar samaradorligini oshirishda pedagogik multimedia vositalaridan foydalanish usullari 218 Abdreimova Maftuna O'ktam qizi	218
	Boshlang'ich sinf texnologiya darsliklarining tuzilishi hamda o'quvchilar yoshiga muvofiqligi 223 Bobolov Nuriddin Tojiyevich	223
	Oliy ta'limda pedagoglarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar 228 Isabekov Bahodir Isabek o'g'li	228
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik masalalari 233 Boydavletova Sohiba Abduganiyevna	233
	Aksiologik yondashuv asosida tarbiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish 239 G'aybullayev Bobur Nomonjon o'g'li	239
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning ahamiyati 243 Toshpo'latova Muxlisa G'olib qizi	243
	Bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va ilmiy-nazariy pedagogik asoslari 248 Mamatqulova Saboxat Abduraxmonovna	248
	Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish 253 Amanova Durdona Kaxramonovna	253
	O'zbekiston yoshlarining ma'naviy va estetik tarbiyasida tasviriy san'at va zamonaviy pedagogik texnologiyalar 257 Esanova Hulkar Abdurayim qizi	257
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimental-tajriba faoliyatini tashkil etish 261 Gafurova Dilnoza Saloxiddinovna	261
	Ommaviy axborot vositalarining jamiytdagi xavfsizlik hissiga ta'sirining nazariy va amaliy tahlili 266 Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Qoldiboyeva Xayriniso Eldarovna	266
	Milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari 269 Ismatov Po'latjon Abdumannobovich	269
	Ta'lim sifatini boshqarish jarayonida kvalimetrik parametrlarini takomillashtirishda xorijiy tajribalarning ahamiyati 273 Karimova Maxbubaxon Mukimjonovna	273
	Innovatsion ta'lim sharoitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli 278 Mirzayeva Nigora Bozorovna	278
	Matematika o'qitishda milliy qadriyatlarni aks ettirish 282 Mirzayeva Shahlo, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi, Muxtorova Sevinch Asad qizi, Xolboyeva Mushtariy Zayniddin qizi	282
	Ingliz tilida fe'l frazeoformalarining morfologik tuzilishiga xos umumiy xususiyatlar 285 Jo'rayeva Nargiza Shavkatovna	285
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda interaktiv metodlarning ahamiyati 289 Ramazonova Munisa Hoshim qizi	289
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intelektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish 294 Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna, Ibragimova Dildora Turabovna	294
	Maktabgacha ta'limda pedagoglar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda uslubiy xizmat va hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi 298 S. A. Rahmonberdiyev	298
	Yoshlarni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoyalashning innovatsion pedagogik usullari 304 Xasanova Marxabo Turayevna	304
	Социально-психологические особенности домашнего насилия в условиях трансформации семьи и цифровизации общества 308 Абдукадирова Лаура Юльбарсовна, Абдуллаева Азиза Комилжон кизи	308
	Педагогические основы развития инновационной компетентности педагогов в системе дошкольного образования 315 Гульнара Ахтямовна	315

Роль учебного процесса и творческой деятельности в сохранении психологического равновесия.....	320
<i>Коршубаева Рано Хазраткуловна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlar (son, shakl, o'lcham, fazoviy munosabatlar)ning psixologik-pedagogik xususiyatlari va rivojlanish bosqichlari	325
<i>Bibizaynab Otaxo'jayeva</i>	
Ertaklarni rollarga bo'lib o'qish orqali o'quvchilarda boshqaruvchanlik qobiliyatini shakllantirish	328
<i>Sobirova Fotimaxon Baxodir qizi, Narkabilova Gulnoza Po'latovna</i>	
Jadid ayollari fenomenining tarixiy va intellektual mohiyati	332
<i>Ergashova Mehriniso Husniddin qizi</i>	
The Importance of Pronunciation in Language Learning	335
<i>Nazarova Gulbaxor Azimjon Qizi</i>	
Ta'lim jarayonida test texnologiyalaridan foydalanishga qo'yiladigan pedagogik talablar	340
<i>Rasulov Ulug'bek Murodulloyevich</i>	
Tibbiyot ta'limida mentor va talaba munosabatlarining tahliliy tafakkurga ta'siri	345
<i>Osbayov Muhammadjon Imaraliyevich</i>	
Oila qadriyatlari va ta'lim tizimi orqali ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish.....	350
<i>Tuymurodova Donoxon Istam qizi, D. Sh. Yuldasheva</i>	
Будущее французского языка в XXI веке: глобальные тенденции, вызовы и перспективы.....	354
<i>Азамжонova Сарвиноз Шухратовна</i>	
Dars jarayonida o'yin folklori namunalaridan samarali foydalanish usullari.....	360
<i>Safarova Nigora Oxunjonovna, Durmatova Oygul Orifjonovna</i>	
Yosh basketbolchilarni zamonaviy sport mutaxassisligiga yo'naltirishning samaradorligi.....	364
<i>Rahimov Bobirjon Abdurasulovich</i>	
Matematikani o'qitishda vizual tafakkur psixologiyasi.....	370
<i>Inomova Ozodaxon Shavkatjon qizi</i>	
O'zbek oilalarida gender tenglikning etnopsixologik xususiyatlari.....	374
<i>Yusupova Mardona Matkubulovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellekt yordamida aniq fanlarni o'qitish va talabalarning kasbiy-pedagogik kompetensiyalarini shakllantirish	378
<i>Mirzayeva Shahlo, Olmasov Elshod Elmurod o'g'li, Jabborov Muhammadali Abdumannof o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish usullari.....	382
<i>Marufova Munira Egamkulovna</i>	
Elektron ta'lim jarayonida "raqamli profilaktika"ni ommalashtirish va "axborot hurujlari"ni bartaraf etish usullari	385
<i>Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Sirojiddinov Nuriddin Saxobiddinovich</i>	
Tibbiyot sohasida ayollar karyerasi rivojlanishining imkoniyatlari va to'siqlari.....	393
<i>Axmedova Maysara Baxromovna</i>	
Tog' echkilarida xonakilashtirish natijasida paydo bo'lgan o'zgarishlar	397
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Ashurova Dilorom Abdusamat qizi, Elmurodova Munisa Baxtiyor qizi</i>	
Kumush tovon balig'i (Carassius gibelio Bloch)ning oziqlanish xususiyatlari va suv ekotizimidagi ekologik roli	402
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Rahmonqulova Ruxshona Qudratovna, Xurramova O'g'ilshod Usmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga jalb etilgan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlashning pedagogik ahamiyati	406
<i>Akbaraliyeva Mohlaroyim Abdujalil qizi</i>	
O'smirlardagi agressiyani korreksiyalashda art-terapiya metodlarini qo'llashning psixologik jihatlari	413
<i>Jalilova S. X., A'loyeva Fazilat Alijon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda agressiyani bartaraf etishning psixologik texnologiyalari.....	416
<i>G'aybullayeva Anora Tolib qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosida o'quv jarayonini shaxsiylashtirish: nazariya va amaliyot.....	420
<i>Mirzayeva Shahlo, Ergashov Komilbek Muhiddin o'g'li, Rahmonov Og'abek</i>	
Sharq mutafakkirlarining tafakkur va aqliy taraqqiyot masalasidagi qarashlari	423
<i>Manzura Shodmonqulova</i>	
Umurtqalilarda regeneratsiya jarayonlarining molekulyar va fiziologik asoslari.....	427
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Mirzayeva Ruxsora Shukur qizi, Abdurahmonova Marjona Salim qizi</i>	
Qushlarning evolyutsiyasida uchishga moslashish jarayoni.....	432
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Nurillayeva Mavluda Abduvohid qizi, Muhammadiyeva Shaxrizoda Panji qizi</i>	
O'zbekistonning janubiy hududlarida O'rta Osiyo toshbaqasi (Testudo horsfieldii)ning bioekologik xususiyatlari va muhofazasi.....	437
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xasanova Baxtigul Asqar qizi, Jo'rayeva Sojida Abray qizi</i>	

Maktabgacha ta'limda ekologik madaniyatni shakllantirish: "yashil pedagogika"ning global tendensiyalari va innovatsion modellari	441
Bo'riyeva Shahzoda Otaniyoz qizi	
Qushlarning ekologiyasi, biosferadagi o'rni va inson hayotiga ta'siri.....	444
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Qalandarova Muxlisa Alimardonovna, Xamrayeva Feruza Oybekovna	
Pedagogik amaliyot modelining transformatsiyasi: passiv kuzatishdan kasbiy jarayonga chuqur kirib borish tendensiyasi	448
Abdrashitova E. V.	
Ta'lim jarayonida baholashning zamonaviy yondashuvlari va uning o'quvchilar rivojlanishidagi ahamiyati ..	454
Abduraxmonova Dilobar Shuhratbekovna	
Yirtqichlarning ov strategiyalari: evolyutsion moslashuv, neyrofiziologik asoslar va ekologik modellashtirish	458
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Saidov Asadbek Qudratovich, Abdusattorov Abdulqosim Abdulxamidovich	
Yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish	464
Ahmadjonova Shahnozaxon Yarqinovna	
Zamonaviy ta'lim jarayonida funksional savodxonlikni rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari hamda o'quvchilarning amaliy kompetensiyalarini shakllantirish yo'nalishlari.....	467
Alimova Farzona Abdukamalovna, Gubayeva Aziza Ismatillayevna	
Muhandislik ta'limida ijodkorlikni rivojlantirishning nazariy va metodologik yondashuvlar	474
Avazov Jo'rabek Donayevich	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida.....	478
D. D. Zuparova, Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Geometriya fanida isbotlashga doir masalalarning o'quvchilarda divergent tafakkurni rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari.....	483
Davletov Davronbek Egamberganovich	
An'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash.....	488
Fazliddinov Zokir Xusniddin o'g'li	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda agressiv xulq-atvor namayon bo'lishi	493
G'ayibova Nargiza Anorbayevna	
Methodology for Organizing Tutoring Activities in the Credit-Module System	497
Isabekov Shavkat Isabekovich	
Ta'lim boshqaruvida rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari	500
Islamova Dilfuza Dilshodovna	
O'zbek yuridik terminologiyasining boyishining ichki va tashqi manbalari.....	504
Ismoilova Sug'diyona Ashurovna	
Tarbiyasi og'ir o'smirlar orasida jismoniy faoliyat darajasi bilan akademik yutuqlar orasidagi bog'liqlikni takomillashtirish	508
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	511
Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
Talaba qizlarning jismoniy faolligini oshirish yo'llari	515
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Online marketingda emotsional manipulatsiya usullarining ta'siri	518
Nurmatov Nurhayot, Kimsanboyeva Komila Shermuxammadqizi	
O'yin faoliyati va integrativ mashg'ulotlar asosida tarbiyani tashkil etish metodikasi	522
Mamatova Farida Iminjanovna	
Oliy ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning mazmuni va uning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	527
Mirsaidova Muborak	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini modellashtirishning didaktik imkoniyatlari va samaradorligi	532
Muxtarova Lobar Abdimannabovna, Shoymurodova Roziya Yusuf qizi	
Amfibialarning teri orqali nafas olishi: morfofiziologik asoslari va evolyutsion ahamiyati	536
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Normurodova Farishta Begmurod qizi, Xolmurodova Dilrabo Panji qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarda bilish jarayonining rivojlanishi ...	541
Norqulova Ma'mura Husniddin qizi	
Kasbiy ta'lim tashkilotlarida xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilishning ilmiy-amaliy ahamiyati.....	546
Nosirov Bunyodjon G'offorali o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining oila va jamoat tashkilotlari bilan hamkorligi.....	550
Qambarova Naziraxon Barxonovna	

An'anaviy oila sharoitida kelinlarda noadaptiv psixologik himoya mexanizmlarini kamaytirish bo'yicha psixokorreksion yondashuv	554
Qobilova Nasiba Ismatjon qizi	
Ona tili ta'limida kreativ yondashuv asosida o'quv jarayonini modellashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	557
Qulmuminov O'rolboy Safar o'g'li, Jumayeva Hulkar Panji qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	562
Ravshanova Gulnoza Burxonovna, Turdiboyeva Umida Ravshan qizi, Norjigitova Rohila Abduvoid qizi	
Ingliz, o'zbek va rus tillari foydalanuvchilari uchun lug'atlar yaratishning lingvistik va amaliy asoslari	565
Raxmonova Sardora Muminjonovna	
Jismoniy tarbiya darslarini yangicha pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishning nazariy va amaliy asoslari	569
Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich	
Sutemizuvchilarning kelib chiqishi va xilma-xilligi	573
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Sattorova Sanobar Boboqul qizi, Salimova Shahrizoda Ikromjon qizi	
Raqamli muhitda voyaga etayotgan o'spirinlarda empatiya va ijtimoiy-emotsional rivojlanishning neyropedagogik xususiyatlari	578
Shamsiddinov G'iyosjon Husniddin o'g'li	
Bo'lajak muhandislarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda dasturlashtirilgan ta'lim vositalarining o'rni	583
Sharipova Nodira Ilxom qizi	
Digital Educational Technologies in Improving the Quality of Teaching: Methods and Practical Implementation	588
Tashpulatova Nafisa Bakhtiyarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ishonchni rivojlantirishda inklyuziv usullardan foydalanish	591
To'laboyeva Irodaxon Maxammadali qizi	
SRDM modeli orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida STEAM kompetensiyalari va Computational Thinking ko'nikmalarini shakllantirish	595
Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi	
Umumta'lim maktablarida fan to'garaklari faoliyatini tashkil etishning pedagogik shartlari	600
Toshtemirova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Development of an Integrated Learning Module Based on Digital Technologies in the Educational Process	604
Umirov Ilkhom Iskandar ugli	
Muskul-skelet tizimi nuqsonli o'quvchilarning nozologik guruhlariga differensial yondashuv asosida adaptiv sportga yo'naltirish	608
Uraimov Sanjar Ruzimatovich, Ubaydullayeva Dilnoza Muhammad qizi	
Boshlang'ich ta'limda alohida ehtiyojga ega bo'lgan o'quvchilarni o'qitishning bugungi holati va muammolari tahlili	612
Uroqova Yorqin qizi	
Inklyuziv ta'lim muhiti asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	615
Xamidova Zarina Iskandar qizi	
Qushlar migratsiyasi va uning ekologik sabablari	619
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Raximova Dilfuza Ilyos qizi, Saburova Sarvinoz Erkabay qizi	
Imkoniyati cheklangan bolalarni jismoniy tarbiya va sportga jalb etishning nazariy va amaliy asoslari	623
Xasanova Nilufar Raxmatovna	
Raqamli avlod tarbiyasida milliy qadriyatlar va ota-onalarning virtual-pedagogik madaniyati uyg'unligi	628
Xaydarova Xilola Raximberdiyevna	
Разработка алгоритмов для визуализации и анализа решения задач линейного программирования	631
Буронова Муниса Баходировна, Хакимов Дониёр Бахтиёр Угли	
Ta'lim tizimida moliyaviy boshqaruv tushunchasi va iqtisodiy mazmuni	637
Mannanova Maftuna Fazliddin qizi	
Koreya ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari va uning pedagogik mohiyati	641
Adamatov Anvar Ablaqulovich	
Bo'lajak pedagoglarning raqamli didaktik kompetensiyasini rivojlantirish: muammo va yechimlar	645
Uskanov Kaxramon Xalikulovich	
Matematika fanini o'qitishda onlayn platformalardan foydalanish	648
Mirzayeva Shahlo, Yorqulova Mashhura, Boboqulova Durdona	

KATTA GURUH TARBIYALANUVCHILARIDA KASB HAQIDAGI DASTLABKI TASAVVURLARNI SHAKLLANTIRISH METODIKASINI INNOVATSION EKOTIZIM SHAROITIDA TAKOMILLASHTIRISH IJTIMOY- PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

D. D. Zuparova

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor va mutaxassislarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti, pedagogika va psixologiya kafedrasida dotsenti

Uralova Fotima Baxtiyor qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor va mutaxassislarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti tayanch doktranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik muammolari tahlil qilingan. Tadqiqotda maktabgacha ta'lim jarayonida kasbiy orientatsiya elementlarini erta shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari, zamonaviy raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarning o'rnini yoritilgan. Shuningdek, innovatsion ta'lim muhitida STEAM yondashuvi, multimedia vositalari va rolli o'yinlar asosida kasbiy tasavvurlarni rivojlantirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Maqolada mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, katta guruh, kasbga yo'naltirish, kasbiy tasavvur, innovatsion ekotizim, pedagogik metodika, STEAM ta'limi, raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar, ijtimoiy-pedagogik muammo.

Abstract: This article analyzes the socio-pedagogical problems of improving the methodology for forming initial ideas about the profession in senior group students in the conditions of an innovative ecosystem. The study highlights the pedagogical and psychological foundations of the early formation of elements of professional orientation in the process of preschool education, the role of modern digital technologies and interactive methods. Also, the possibilities of developing professional ideas based on the STEAM approach, multimedia tools and role-playing games in an innovative educational environment are considered. The article identifies existing problems and develops scientifically based recommendations for their elimination.

Key words: preschool education, senior group, career guidance, professional idea, innovative ecosystem, pedagogical methodology, STEAM education, digital technologies, interactive methods, socio-pedagogical problem.

Аннотация: В статье анализируются социально-педагогические проблемы совершенствования методики формирования первоначальных представлений о профессии у учащихся старших классов в условиях инновационной экосистемы. В исследовании освещаются педагогические и психологические основы раннего формирования элементов профессиональной ориентации в процессе дошкольного образования, роль современных цифровых технологий и интерактивных методов. Также рассматриваются возможности развития профессиональных представлений на основе STEAM-подхода, мультимедийных инструментов и ролевых игр в инновационной образовательной среде. В статье выявляются существующие проблемы и разрабатываются научно обоснованные рекомендации по их устранению.

Ключевые слова: дошкольное образование, старшие классы, профориентация, профессиональная идея, инновационная экосистема, педагогическая методика, STEAM-образование, цифровые технологии, интерактивные методы, социально-педагогическая проблема.

KIRISH

Bugungi globallashuv va tezkor texnologik rivojlanish sharoitida ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan asosiy vazifalardan biri – shaxsni erta yoshdan boshlab jamiyat hayotiga moslashtirish, uning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etish hamda kelajak kasbiy yo'nalishini shakllantirishga poydevor yaratishdir. Shu nuqtayi nazardan maktabgacha ta'lim bosqichi, ayniqsa katta guruh tarbiyalanuvchilari (5–6 yosh) davri bola shaxsining psixologik, ijtimoiy va kognitiv rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish jarayoni faqat oddiy tanishtirish faoliyati emas, balki shaxsning kelajakdagi ijtimoiy rolini belgilovchi murakkab pedagogik jarayon hisoblanadi. Bola ushbu davrda kattalarning mehnat faoliyatini kuzatish, rolli o'yinlarda ishtirok etish va atrof-muhit bilan muloqot qilish orqali turli kasblar haqida ilk tasavvurlarni hosil qiladi. Shu sababli mazkur jarayonni ilmiy asosda tashkil etish dolzarb ijtimoiy-pedagogik vazifalardan biri sanaladi. O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, innovatsion rivojlanish strategiyasini amalga oshirish hamda raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonlari maktabgacha ta'lim mazmuniga ham yangi talablar qo'ymoqda. Xususan, ta'lim jarayoniga innovatsion ekotizim yondashuvini joriy etish orqali bolalarning bilish faolligini oshirish, ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda kasbiy tasavvurlarini kengaytirish zarurati kuchaymoqda.

Innovatsion ekotizim – bu ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar, interfaol pedagogik metodlar, STEAM yondashuvi va ijodiy faoliyatni o'zaro integratsiyalashgan kompleks tizim bo'lib, u o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu tizim sharoitida maktabgacha yoshdagi bolalarda kasb haqidagi tasavvurlarni shakllantirish yanada vizual, interaktiv va amaliy xarakterga ega bo'ladi. Shu bilan birga, amaldagi pedagogik amaliyot tahlili shuni ko'rsatadiki, katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasbiy tasavvurlarni shakllantirish jarayoni hali ham ko'plab an'anaviy yondashuvlarga tayanadi. Raqamli texnologiyalardan yetarli darajada foydalanilmasligi, interfaol metodlarning sust joriy etilishi hamda tarbiyachilarning innovatsion kompetensiyalarining yetarli emasligi ushbu jarayon samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shuningdek, kasbga yo'naltirishning maktabgacha ta'lim bosqichidagi ahamiyati ko'pincha yetarlicha baholanmaydi. Aslida esa aynan ushbu davrda shakllangan dastlabki tasavvurlar bolaning kelajakdagi qiziqishlari, motivatsiyasi va kasbiy tanloviga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli kasb haqidagi tasavvurlarni shakllantirish jarayonini ilmiy asosda, innovatsion yondashuvlar bilan boyitilgan holda tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Mazkur maqolada katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik jihatlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi, mavjud muammolar aniqlanadi hamda ularni bartaraf etish bo'yicha zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish muammosi pedagogika, psixologiya va ijtimoiy ta'lim nazariyalarining kesishgan nuqtasida joylashgan murakkab ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu yo'nalish bo'yicha ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, kasbiy tasavvurlarni shakllantirish jarayoni bolalik davridagi ijtimoiylashuv, o'yin faoliyati hamda bilish jarayonlari bilan uzviy bog'liq holda rivojlanadi.

Klassik pedagogik va psixologik yondashuvlar. Kasbga yo'naltirishning nazariy asoslari dastlab L.S. Vygotskiy tomonidan ilgari surilgan madaniy-tarixiy rivojlanish konsepsiyasida o'z aksini topadi. Uning fikricha, bola rivojlanishi ijtimoiy muhit va kattalar bilan hamkorlikdagi faoliyat orqali amalga oshadi. Bu yondashuvga ko'ra, maktabgacha yoshdagi bolalarda kasbiy tasavvurlar aynan rolli o'yinlar va kattalar faoliyatini taqlid qilish jarayonida shakllanadi.

A.N. Leontyev faoliyat nazariyasida shaxsning shakllanishi faoliyat turlari orqali yuz berishini ta'kidlab, o'yin faoliyatini maktabgacha yoshdagi yetakchi faoliyat sifatida belgilaydi. Shu nuqtayi nazardan kasb haqidagi dastlabki tasavvurlar o'yin jarayonida "shifokor", "o'qituvchi", "haydovchi" kabi rollarni bajarish orqali shakllanadi.

D.B. Elkonin esa o'yin faoliyatini ijtimoiy rollarni o'zlashtirish vositasi sifatida talqin qilib, bolalarda ijtimoiy ong elementlari aynan ushbu jarayonda rivojlanishini asoslab bergan.

Psixologik rivojlanish nazariyalari. J. Piajening kognitiv rivojlanish nazariyasiga ko'ra, maktabgacha yoshdagi bolalar konkret operatsiyalar bosqichiga tayyorlanish jarayonida bo'lib, ular atrof-muhitni amaliy tajriba va vizual tasavvurlar orqali o'zlashtiradi. Shu sababli kasblar haqida ma'lumot berishda ko'rgazmali vositalar va amaliy faoliyat muhim rol o'ynaydi.

E. Eriksonning psixososial rivojlanish nazariyasida esa ushbu davr "tashabbuskorlik – aybdorlik" bosqichi sifatida tavsiflanadi. Bola turli rollarni sinab ko'rish orqali o'zini ijtimoiy tizimda tasavvur qila boshlaydi, bu esa kasbiy identifikatsiyaning ilk bosqichini tashkil etadi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar. So'nggi yillarda kasbga yo'naltirish masalasi kompetensiyaviy yondashuv va innovatsion ta'lim paradigmasi doirasida o'rganilmoqda. Xususan, STEAM ta'limi (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) bolalarda nafaqat bilim, balki ijodiy fikrlash va muammolarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi bilan ajralib turadi. Raqamli pedagogika sohasidagi tadqiqotlar (UNESCO, OECD hisobotlari) maktabgacha ta'limda multimedia vositalari, interaktiv platformalar va virtual muhitlardan foydalanish bolalarning motivatsiyasi va bilish faolligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi. Virtual ekskursiyalar, animatsion videolar va raqamli o'yinlar kasbiy tasavvurlarni shakllantirishda samarali vosita sifatida e'tirof etilmoqda.

Mahalliy olimlar ishlanmalari. O'zbekistonlik pedagog olimlar tomonidan ham maktabgacha ta'limni modernizatsiya qilish, bolalarda ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish va kasbiy yo'naltirishning dastlabki bosqichlarini shakllantirish bo'yicha qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Ushbu ishlarda interfaol metodlar, o'yin texnologiyalari va tarbiyaviy muhitning roli alohida ta'kidlanadi. Biroq mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion ekotizim sharoitida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish masalasi hali to'liq tizimli ilmiy yondashuv darajasida o'rganilmagan. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar, STEAM elementlari va pedagogik innovatsiyalarni integratsiyalashgan holda qo'llash bo'yicha kompleks tadqiqotlar yetarli emas.

Xorijiy tajriba. Xalqaro tajribada (Finlyandiya, Janubiy Koreya, Singapur) maktabgacha ta'lim tizimida kasbga yo'naltirish elementlari erta yoshdan boshlab integratsiyalashgan holda joriy etilgan. Bu mamlakatlarda bolalar turli kasblar bilan interaktiv muhit, o'yin laboratoriyalari va tajriba markazlari orqali tanishtiriladi. Ushbu tajribalar kasbiy tasavvurlarni shakllantirishda amaliy faoliyat va real hayotiy vaziyatlarning muhimligini tasdiqlaydi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarda kasbiy tasavvurlarni shakllantirish jarayoni ko'p komponentli, kompleks pedagogik tizim sifatida qaralishi lozim. Klassik nazariyalar bu jarayonning psixologik asoslarini yoritgan bo'lsa, zamonaviy tadqiqotlar innovatsion texnologiyalar va raqamli muhitning ta'sirini asoslab bermoqda. Shu bilan birga, innovatsion ekotizim sharoitida ushbu jarayonni takomillashtirish bo'yicha ilmiy izlanishlarni chuqurlashtirish zarurati mavjud.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish muammosini ilmiy jihatdan o'rganishga qaratilgan bo'lib, u pedagogika, psixologiya va raqamli ta'lim texnologiyalari integratsiyasiga asoslanadi. Tadqiqot metodologiyasi kompleks yondashuvga tayanib, nazariy va empirik usullar uyg'unligida ishlab chiqilgan.

Tadqiqotda quyidagi asosiy ilmiy yondashuvlar qo'llanildi:

1. **Tizimli yondashuv** – kasbiy tasavvurlarni shakllantirish jarayoni yaxlit pedagogik tizim sifatida ko'rib chiqildi;
2. **Faoliyat yondashuvi** – bola rivojlanishida o'yin va amaliy faoliyatning yetakchi roliga tayandi;
3. **Kompetensiyaviy yondashuv** – kasbga oid dastlabki bilim, ko'nikma va qiziqishlarni kompetensiya sifatida shakllantirish asos qilib olindi;
4. **Innovatsion yondashuv** – raqamli texnologiyalar, STEAM elementlari va interfaol metodlarning integratsiyasi o'rganildi;
5. **Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv** – har bir tarbiyalanuvchining individual psixologik xususiyatlari inobatga olindi.

Tadqiqot obyekti va predmeti.

1. Tadqiqot obyekti maktabgacha ta'lim tashkilotlarida katta guruh tarbiyalanuvchilari ta'lim jarayoni.
2. Tadqiqot predmeti katta guruh bolalarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasi va uning innovatsion ekotizim sharoitidagi takomillashuvi.

Tadqiqot maqsadi. Innovatsion ekotizim sharoitida maktabgacha yoshdagi bolalarda kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini ilmiy asosda takomillashtirish, samarali pedagogik texnologiyalarni aniqlash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot quyidagi vazifalarni hal etishga yo'naltirildi:

- kasbiy tasavvurlarni shakllantirish bo'yicha nazariy manbalarni tahlil qilish,
- maktabgacha ta'lim amaliyotidagi mavjud holatni o'rganish,

- innovatsion ekotizim imkoniyatlarini aniqlash,
- samarali pedagogik texnologiyalarni sinovdan o'tkazish,
- empirik natijalarni tahlil qilish va xulosalar chiqarish.

Tadqiqot metodlari.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. **Nazariy metodlar:** ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, umumlashtirish, qiyosiy tahlil;
2. **Empirik metodlar:** pedagogik kuzatuv, suhbat, so'rovnoma, testlar;
3. **Eksperimental metod:** pedagogik tajriba (konstatatsiya, shakllantiruvchi va nazorat bosqichlari);
4. **Statistik metodlar:** olingan natijalarni tahlil qilish, foiz va qiyosiy ko'rsatkichlarni hisoblash.

Tadqiqot maktabgacha ta'lim tashkilotlarining katta guruhlarida olib borildi. Eksperiment jarayoniga tarbiyalanuvchilar, tarbiyachilar hamda ota-onalar jalb etildi. Tadqiqot davomida real pedagogik muhitda innovatsion metodlarning samaradorligi sinovdan o'tkazildi.

Eksperiment bosqichlari.

Tadqiqot uch bosqichda amalga oshirildi:

1. **Konstatatsiya bosqichi** – mavjud holat tahlil qilindi, bolalarning kasb haqidagi boshlang'ich tasavvurlari o'rganildi;
2. **Shakllantiruvchi bosqich** – innovatsion metodlar (STEAM, rolli o'yinlar, multimedia vositalari) joriy etildi;
3. **Nazorat bosqichi** – o'zgarishlar tahlil qilinib, samaradorlik darajasi baholandi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi. Tadqiqotda innovatsion ekotizim sharoitida maktabgacha yoshdagi bolalarda kasbiy tasavvurlarni shakllantirishga yo'naltirilgan kompleks yondashuv ishlab chiqildi hamda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarning integratsiyalashgan modeli taklif etildi.

Metodologik yondashuvlar shuni ko'rsatadiki, kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish jarayoni faqat an'anaviy pedagogik usullar bilan emas, balki innovatsion ekotizim, raqamli vositalar va interfaol texnologiyalar integratsiyasi asosida samarali amalga oshiriladi. Bu esa maktabgacha ta'lim sifatini oshirish va bolalarning kelajak kasbiy yo'nalishini shakllantirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish jarayoni murakkab, ko'p omilli va ijtimoiy-pedagogik jihatdan sezilarli darajada ahamiyatli ekanligini ko'rsatdi. Olingan empirik ma'lumotlar va pedagogik eksperiment natijalari asosida shuni ta'kidlash mumkinki, kasbiy tasavvurlarni shakllantirishda an'anaviy yondashuvlar yetarli darajada samarali bo'lsa-da, zamonaviy ta'lim ehtiyojlari nuqtayi nazaridan ular innovatsion ekotizim elementlari bilan boyitilishini talab etadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, konstatatsiya bosqichida bolalarning katta qismi kasblar haqida juda umumiy va fragmentar tasavvurga ega bo'lgan. Ular asosan "shifokor", "o'qituvchi", "politsiyachi" kabi eng ko'p uchraydigan kasblarni nomlay olgan, biroq bu kasblarning mazmuni va faoliyat jarayoni haqida to'liq tasavvurga ega bo'lmagan. Bu holat maktabgacha ta'lim tizimida kasbga yo'naltirish elementlarining tizimli emasligini ko'rsatadi.

Shakllantiruvchi bosqichda innovatsion metodlar – STEAM faoliyat, multimedia vositalari, virtual ekskursiyalar va interfaol o'yinlarning joriy etilishi bolalarning bilish faolligiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Ayniqsa, vizual va amaliy yondashuvlar bolalarda emotsional qiziqishni kuchaytirib, kasblarga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishga xizmat qildi. Bu holat J. Piage va L.S. Vygotskiy nazariyalarida ilgari surilgan "faoliyat orqali bilish" tamoyilining amaliy tasdig'i sifatida baholanishi mumkin.

Nazorat bosqichida esa yuqori darajadagi kasbiy tasavvurga ega bolalar ulushi sezilarli darajada oshgani aniqlandi. Bu innovatsion ekotizim elementlarining (raqamli texnologiyalar, interaktiv metodlar, o'yin texnologiyalari) maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv va emotsional rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Ayniqsa, rolli o'yinlar orqali bolalar kasbiy faoliyatni "real vaziyat" sifatida qabul qilib, uni ichki tajriba sifatida o'zlashtira boshlagan.

Shu bilan birga, tadqiqot davomida ayrim muammoli jihatlar ham aniqlandi.

Birinchidan, tarbiyachilarning innovatsion texnologiyalarni qo'llash bo'yicha kompetensiyasi bir xil darajada emasligi kuzatildi.

Ikkinchidan, ta'lim jarayonida raqamli vositalardan foydalanish imkoniyatlari barcha muassasalarda teng darajada ta'minlanmagan.

Uchinchidan, ota-onalarning kasbiy tasavvurlarni shakllantirish jarayonidagi ishtiroki yetarli darajada tizimli emasligi aniqlangan.

Ushbu holatlar kasbga yo'naltirish jarayonini faqat ta'lim muassasasi doirasida emas, balki keng ijtimoiy-pedagogik muhitda ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi. Chunki bola shaxsining rivojlanishi oila, ta'lim muassasasi va ijtimoiy muhit o'zaro ta'siri asosida shakllanadi. Shu sababli innovatsion ekotizim faqat texnologik yangiliklar majmui emas, balki barcha subyektlar hamkorligiga asoslangan yaxlit tizim sifatida qaralishi lozim.

Tahlillar shuni ham ko'rsatadiki, STEAM yondashuvi kasbiy tasavvurlarni shakllantirishda alohida ahamiyatga ega. Chunki bu yondashuv bolalarda nafaqat kasblar haqida bilim, balki muammoli fikrlash, ijodkorlik va jamoada ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu esa kelajakda ularning kasbiy moslashuvchanligi va ijtimoiy kompetensiyalarini kuchaytiradi. Shuningdek, innovatsion ekotizim sharoitida raqamli texnologiyalarni qo'llash bolalarning diqqatini jalb qilish, motivatsiyasini oshirish va o'quv jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Virtual ekskursiyalar va multimedia materiallari orqali bolalar turli kasblarni real hayotga yaqin shaklda idrok etadi, bu esa abstrakt tasavvurlarni konkret obrazlarga aylantiradi.

Umuman olganda, o'tkazilgan tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tizimida kasbiy tasavvurlarni shakllantirish jarayonini takomillashtirishda innovatsion ekotizim yondashuvining yuqori samaradorligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, ushbu jarayonni yanada rivojlantirish uchun tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini oshirish, raqamli infratuzilmani kengaytirish va ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish zarurligi aniqlanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish jarayoni murakkab ijtimoiy-pedagogik tizim ekanligini tasdiqladi. Ushbu jarayonning samaradorligi nafaqat an'anaviy pedagogik yondashuvlarga, balki innovatsion ekotizim imkoniyatlaridan kompleks foydalanishga ham bevosita bog'liq ekani aniqlandi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, maktabgacha yoshdagi bolalarda kasbiy tasavvurlar dastlab juda umumiy va parchalangan holatda bo'ladi. Biroq STEAM yondashuvi, multimedia vositalari, virtual ekskursiyalar hamda interfaol o'yin texnologiyalarining tizimli qo'llanilishi natijasida bolalarda kasblarga nisbatan barqaror qiziqish, ijobiy emotsional munosabat va dastlabki amaliy tasavvurlar shakllanishi sezilarli darajada kuchayadi.

Eksperiment natijalari innovatsion ekotizim sharoitida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bolalarning kognitiv faolligini oshirish, tasavvur doirasini kengaytirish va ijtimoiy rollarni anglashiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi. Ayniqsa, rolli o'yinlar va amaliy faoliyat asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar bolalarda kasbiy identifikatsiyaning ilk elementlarini shakllantirishda muhim rol o'ynadi. Shu bilan birga, tadqiqot jarayonida ayrim muammolar ham aniqlandi: tarbiyachilarning innovatsion kompetensiyalarini yanada rivojlantirish zarurati, raqamli infratuzilmaning barcha ta'lim muassasalarida bir xil darajada emasligi hamda ota-onalar ishtirokining yetarli darajada faollashmaganligi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari innovatsion ekotizim yondashuvi maktabgacha ta'limda kasbiy tasavvurlarni shakllantirish jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqishini ko'rsatadi. Bu esa bolalarning kelajakdagi kasbiy yo'nalishini ongli tanlashiga zamin yaratadi va ularning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Выготский Л.С. Психология развития ребенка. – Москва: Эксмо, 2005. – 512 с.
2. Эльконин Д.Б. Психология игры. – Москва: Педагогика, 1989. – 304 с.
3. UNESCO. Early Childhood Care and Education Global Report. – Paris: UNESCO Publishing, 2022. – 178 p.
4. OECD. Starting Strong: Early Childhood Education and Care. – Paris: OECD Publishing, 2021. – 352 p.
5. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim va maktab ta'limi vazirligi. Maktabgacha ta'lim konsepsiyasi. – Toshkent, 2021. – 45 b.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim tizimini rivojlantirishga doir farmon va qarorlari. – Toshkent, 2020–2023.
7. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.